

10.10.2019

Stortingets helse- og omsorgskomiteé. Innspill til statsbudsjettet 2020, Helse- og omsorgsdepartementet Prop. 1 S (2019-2020)

Norsk forening mot støy er en landsdekkende medlemsorganisasjon som arbeider for å redusere støyplager og forebygge støybelastning i Norge, for å sikre bedre livskvalitet, folkehelse, bomiljø og kvaliteter i naturen. Som en del av virksomheten behandler foreningen et stadig økende antall henvendelser om støyplager hos norske borgere. Dette er henvendelser som for det meste burde ha vært rettet til kommunens pålagte tjeneste for miljørettet helsevern. Men vi mottar årlig mer enn 2000 slike henvendelser med bønn om hjelp. Man er bekymret for helsekonsekvenser av støyforurensing og at man ikke ser noen offentlig innsats for å forebygge slike konsekvenser.

Regjeringens helsemål nr 5 er: sikre folkehelse som fremmer gode liv og helse gjennom livsløpet.

Siden Stortinget vedtok sin nasjonale handlingsplan mot støy med et mål om betydelig støy**reduksjon** innen 2020, har antall nordmenn som bor i støyområder som medfører helserisiko, **økt** med over 60 % i forhold til referanseåret. (SSB, des 2016) Luft- og støyforurensing fra trafikk kan anses som Norges største permanente folkehelsrisiko.

Budsjettproposisjonen for helse- og omsorgsdepartementet inneholder ikke ordet støy (!). Innretningen for folkehelse mangler ansvarlig politisk perspektiv ved helsefarlig forurensing, der støy og luftforurensing er de mest omfattende formene. Vi frykter effekten av dette i folkehelsearbeidet. Nær halvparten av den norske befolkningen er utsatt for støy som medfører helserisiko.

Støy fører til prematur død for 200 - 400 mennesker hvert år. Årlig tap av mer enn 10 000 friske leveår. (FHI) <https://www.fhi.no/publ/2012/helsebelastning-som-skyldes-veitraf/>
«Helsekonsekvensene av støy fremskynder sykdom og truer sykehuskapasiteten i Europa» *Eu-kommisjonens direktør for helse og matsikkerhet, John Ryan, konferansen Noise in Europe, 24.4.2017* <http://www.euconf.eu/noise-conference/speakers.html>

Mens støytiltak fører til positiv samfunnsutvikling! Tiltak og forebygging av støy er investeringer som gir god avkastning i form av bedre folkehelse og andre samfunnsgevinster, jfr EU-kommisjonens miljødirektør Daniel Calleja : *1 euro brukt til å forebygge støy gir samfunnet 29 euro tilbake.* <http://www.euconf.eu/noise-conference/speakers.html>

10.oktober ifjor la WHO Europe frem anbefalinger om **skjerpede støygrenser** for Europa, etter at organisasjonen siden 2010 har gjennomført en omfattende evaluering av helseeffekten av gjeldende regelverk. Vi har ennå ikke sett noen ansvarlig politisk oppfølging av denne grundige evalueringen av helseeffekten av de støygrensene som praktiseres nå. Vårt ønske er at anbefalingene fra WHO integreres i norsk regelverk.

Personlige lidelser, helsekonsekvenser og dermed samfunnskostnader av støy er omfattende. Det finnes foreløpig ingen ny, offentlig norsk beregning av samfunnskostnadene av støy. Det engelske miljødepartementet har sammenlignet samfunnskostnadene av støy med andre store forurensingsproblemer (*Noise pollution - economic analysis, 9.4.2013*). Kostnadsfaktorene var effekt på helse, livskvalitet, produktivitet og naturmiljø,

og man kom til at årlige samfunnskostnader av støy var større enn for trafikkulykker og klimakostnader. Sveits har også høye anslag for samfunnskostnad av støy.

I Norge koordinerer Vegdirektoratet nå et arbeid som skal gi nye, oppdaterte beregninger for samfunnskostnaden av støy. Det er ventet at kalkylene for tap av friske leveår denne gang blir tatt inn samfunnskostnaden av støy. Dette vil kunne føre til at i Norge vil prisen for støy bli langt høyere.

Norge vil ikke oppfylle Stortingets fastsatte nasjonale mål om 10 % reduksjon av støy innen 2020. Praksis med plan- og bygningsloven, folkehelseloven og forskriften om miljørettet helsevern viser seg utilstrekkelig mht å nå mål om å forebygge helseskadelig støy gjennom planlegging og tiltak.

Vindkraft og helserisiko

NVE har fremmet forslag til en nasjonal ramme for vindkraft, og det har vært en rekke initiativ fra kommuner og berørte nabomiljøer til planlagte vindanlegg. Det er stor uro rundt mulig helserisiko fra støy fra vindkraft, og mange selvrapporterte plager fra beboere. Så omfattende at det ikke kan overses. I samarbeidet mellom NVE, Miljødirektoratet og FHI har det vokst frem en erkjennelse av at man vet for lite om støykonsekvenser fra vindturbiner, ikke minst helsekonsekvensen av å sove i vedvarende infraalyd. WHO i sin anbefaling av støygrenser for Europa (okt 2018) inkluderte for første gang støy fra vindturbiner. Samtidig pekte WHO på behovet for mer forskning om vindkraft og støy. Det er for mange solide dokumentasjoner som peker på en risiko, selv om dette ikke er påvist gjennom epidemiologisk forskning. Fordi slik forskning ikke er gjort. Støyforeningen anbefaler at FHI får i oppdrag en grundig utredning om vindkraft og støy, inklusiv infralydstøy. Ut fra førevar prinsippet bør dette gjøres før det gis flere vindkraftkonsesjoner.

Støyarbeidet må videreføres

Vårt ønske er at arbeidet med den nasjonale handlingsplanen mot støy evalueres av Stortinget med sikte på en forsterket innsats mot støy i fremtiden, i tråd med ny kunnskap, et bedre støyregelverk, med tydelig ansvar og et sterkere samarbeid mellom de ressurser staten disponerer, og med en tydelig rapportering underveis.

Våre kommentarer direkte til budsjettpostene:

1. Helse- og omsorgspolitikken,(s.14) 1.3. En folkehelsepolitikk som skaper gode liv

Forebygge der man kan, reparere der man må, er et meget godt prinsipp. Folkehelsepolitikken må ikke glemme de unge. Viktige forebyggingsoppgaver vedr. støy mangler i budsjettet. Politikken må adressere unges uvitende mediebruk, som fører til farlig utvikling med mange som får varige hørselsskader ung alder. WHO har slått alarm om man står i ferd med å produsere en generasjon hørselsskadde. <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2015/ear-care/en/>

Nedsatt hørsel betyr reduserte livsutsikter, og regnes som fremste årsak til utstøtelse av arbeidslivet. (Karolinska institutt, Stockholm)

I tråd med risikoen som følger det økende lydkonsumet, bør folkehelseinnsatsen trappes opp, gjennom skolehelsetjenesten, gjennom hørselstester og overvåking, og gjennom informasjonstilbud i klassen.

Programkategori 10.10 Kap. 714 (s. 84)

Folkehelseloven slår fast at samfunnsplaner må kvalitetssikres mot folkehelse. Når det gjelder støy er dette særlig viktig ved store infrastrukturplaner og areal/utbyggingsplaner. Vi er kjent med at ved siste rullering av Nasjonal Transportplan var folkehelseaspektet valgt vekk. (!) Vi savner i dette budsjettets folkehelsedel en bedre tilnærming til at samfunnets valg mht. arealplaner og utbygging er en viktig premiss for folkehelsestanden, og for utviklingen av helseplager som følge av forurensing som støy og skitten luft. «Plan og byningsloven er vår viktigste folkehelselov» er et utsagn vi stadig møter.

Komiteen bør pålegge Helse- og omsorgsdepartementet å sikre at folkehelsehensyn veier tyngre i samfunnsplanlegging. Mye av støyutfordringene på nabostøyområdet skyldes også manglende kunnskap hos befolkningen, noe som også bør være gjenstand for målrettede informasjonstiltak.

Det bør også forskes for å finne gode måleparametre for nabostøyproblemet, slik at dette kan bli gjenstand for en målrettet innsats i en senere handlingsplan mot støy.

Programkategori 10.40 Kap. 740 (s. 145)

Fylkesmennenes rolle er avgjørende for å oppnå en helsefremmende regional utvikling, og direktoratet bør få økte midler for å legge til rette for regionale kompetansesentre for plan og miljørettet helsevern, også med egen regional folkehelsekoordinator. Dette kan gi kommunene en nyttig ressurs og begrense behovet for at samtlige skal måtte bygge opp egen kompetanse.

Kvalitetsindikatorer. Vi savner en bedre indikator for støy og støyplage i bomiljøer.

Heving av lokal helse- og miljøkompetanse på et strategisk nivå må prioriteres. Gjennom publikums henvendelser til Støyforeningen opplever vi massivt at kommunelegens rolle må styrkes både faglig og ressursmessig, spesielt med utvidete krav i plan- og bygningsloven og folkehelseloven. Organisasjoner utenfor forvaltningen kan bidra til å heve kompetansen, bl.a. ved å samle informasjon, nytenkning og forskning, samordne et nettverk av private og offentlige aktører, og dessuten levere tjenester og veiledning.

Programkategori 10.80. Kap. 780 Post 21 (s. 267)

Statlige myndigheter mangler kunnskap om infraalyd og helse, og dermed en viktig forutsetning for å ta gode beslutninger som involverer risikoen ved infralyd. Folkehelseinstituttet bør utstyres med ressurser for å kunne gjennomføre en grundig utredning av dette spørsmålet, i samarbeid med akustikere og andre relevante fagmiljøer - nasjonalt og internasjonalt.

Generalsekretær
Ulf Winther
sign

Seniorrådgiver
Steven Gersh
sign